

**UCHWAŁA NR XXXII/354/21
RADY MIEJSKIEJ W IŁAWIE**

z dnia 26 kwietnia 2021 r.

w sprawie ustawienia przy ul. Kościuszki 9 w Iławie obelisku z tablicą upamiętniającą ofiary komunistycznego terroru

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) Rada Miejska w Iławie uchwala, co następuje:

§ 1. 1. Rada Miejska w Iławie wyraża zgodę na wzniesienie pomnika przy ul. Kościuszki 9 w Iławie w formie obelisku z tablicą upamiętniającą ofiary komunistycznego terroru o treści:

BY PAMIĘĆ OD ŚMIERCI UCHRONIĆ

**W HOŁDZIE OFIAROM KOMUNISTYCZNEGO TERRORU
WIĘZIONYM, TORTUROWANYM I MORDOWANYM
PRZEZ FUNKCJONARIUSZY POWIATOWEGO URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO W IŁAWIE
KTÓREGO SIEDZIBA ZNAJDOWAŁA SIĘ W TYM BUDYNKU
W LATACH 1945-1956
CZEŚĆ ICH PAMIĘCI**

IŁAWA, 2021 R.

2. Lokalizację pomnika określa szkic sytuacyjny stanowiący załącznik nr 1 do uchwały.

3. Lokalizację Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1945-1956, którego ofiary ma upamiętniać tablica, potwierdza Instytut Pamięci Narodowej w piśmie z dn. 3 lutego 2021 r., stanowiącym załącznik nr 2 do uchwały.

§ 2. Środki na wzniesienie pomnika zostaną pokryte ze środków pozyskanych od osób prywatnych.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Iławy.

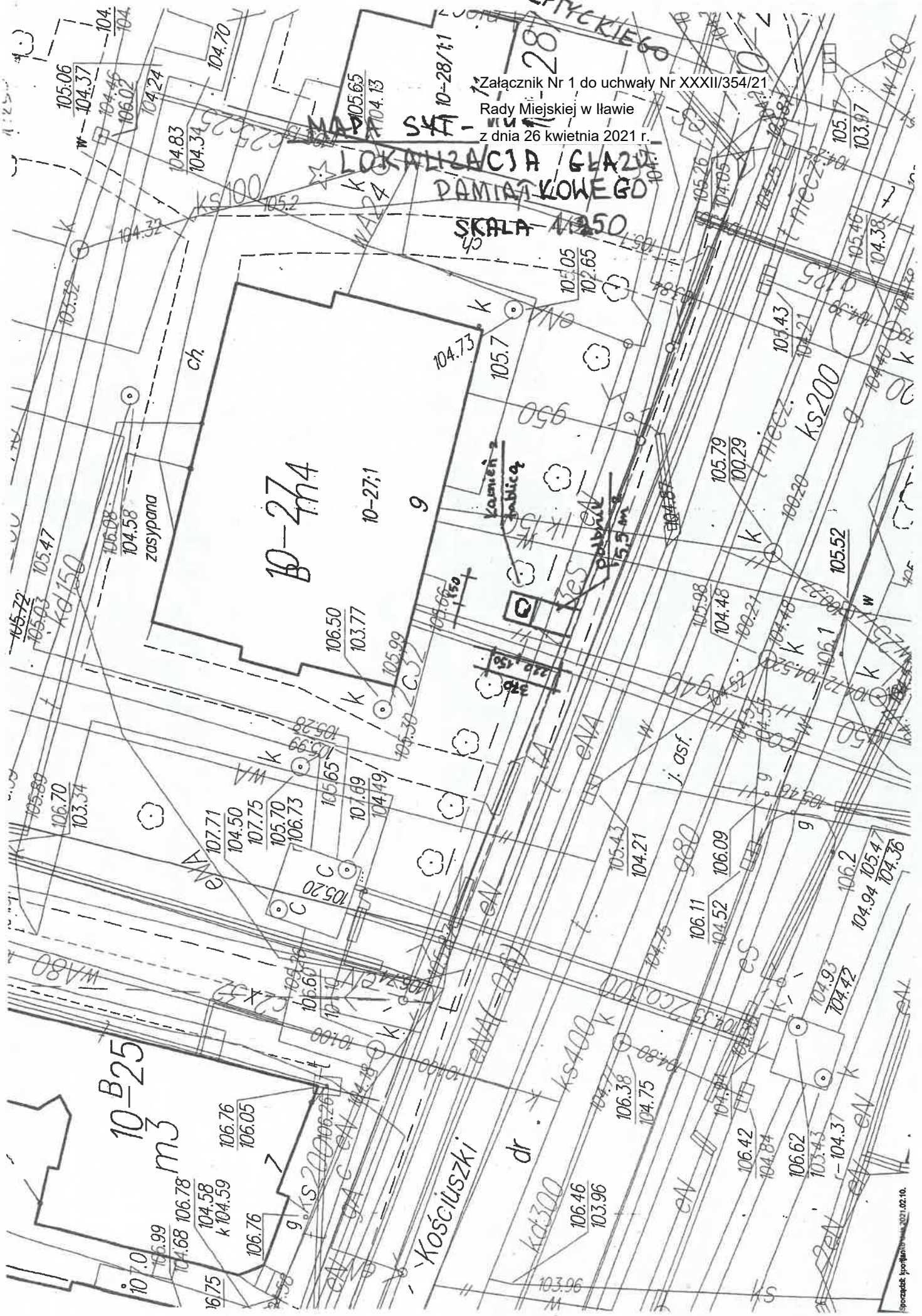
§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
w Iławie

Michał Młotek

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr XXXII/354/21
Rady Miejskiej w Ławie
z dnia 26 kwietnia 2021 r.

LOKALIZACJA GLAZU
PAMIĄTKOWEGO
SKALA 1:250

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Gdańsku

Załącznik Nr 2 do uchwały Nr XXXII/354/21
Rady Miejskiej w Iławie
z dnia 26 kwietnia 2021 r.

Sz. P. Tomasz Sławiński
Radny Rady Miejskiej w Iławie
ul. Niepodległości 13
14-200 Iława

Pismo z dnia:

Znak:

Nasz znak:

BUWGD-913- 16(4)/20

Data:

Gdańsk, 2021-02-03

Scanowany Pismo

Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej - KŚZpNP w Gdańsku w oparciu o art. 53 j pkt 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2016 r. poz. 152, z późn. zm.) w odpowiedzi na pismo z 10.07.2020 r. dot. tablicy pamiątkowej upamiętniającej ofiary Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Iławie po konsultacji z Biurem Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Warszawie przedstawia opinię w powyższej sprawie.

PUBP w Iławie został zorganizowany w kwietniu/maju 1945 r. Pierwszym kierownikiem PUBP w Iławie mianowano ppor. Bazylego Maksymiuka, wcześniej członka Armii Ludowej. Zastępcą kierownika został Tadeusz Jurga. Na wyposażeniu PUBP było wówczas 20 zdobytych we własnym zakresie karabinów „Mauser” i kilka sztuk broni krótkiej. Na etacie pozostawało 13 funkcjonariuszy operacyjnych i 18 wartowników. Siedziba Urzędu została zlokalizowana w budynku przy ul. Kościuszki 9.

W dokumentacji wytworzonej przez funkcjonariuszy kierownicy PUBP raz tytułowali siebie kierownikami PUBP w Suszu, innym razem PUBP w Iławie. Pojawia się także nazwa PUBP w Suszu z siedzibą w Iławie. Wynikało to z faktu, że Susz pełnił funkcję stolicy powiatu suskiego do 13.08.1946 r. Od 14.08.1946 r. rolę tę przejęła Iława, która stała się stolicą nadal funkcjonującego powiatu suskiego. Dopiero w 1958 r., kiedy ujednociono brzmienie nazw stolic i powiatów, nazwę powiatu suskiego zmieniono na iławski. Zawilności nazewnicze dotknęły także aparat bezpieczeństwa.

Siedziba PUBP w Iławie w lipcu 1945 r. została czasowo przeniesiona do pobliskiego

1/3

#MOJA NIEPODLEGŁA.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ - KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU
ODDZIAŁ W GDAŃSKU
al. Grunwaldzka 216. 80-266 Gdańsk
tel. 058/660 67 00, fax 660 67 01, e-mail: oddzial.gdansk@ipn.gov.pl
www.ipn.gov.pl

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Gdańsku

Susza, aby po 3 miesiącach, w październiku 1945 r. ponownie powrócić do Ławy. Z kolei w publikacji "Aparat bezpieczeństwa w Polsce 1944-1956" z 2005 r. oraz znajdujemy informację o przeniesieniu PUBP jednak z tą niewielką różnicą, że siedzibę bezpieki w Ławie przeniesiono w czerwcu 1945 r. (a więc miesiąc szybciej) do Susza, a w październiku 1945 r. wróciła ponownie do Ławy.

Relacja Mikołaja Czernego, mieszkańca Ławy zamieszczona na łamach lokalnego czasopisma Kurier Ławski (wyd. elektroniczne z 17.09.2004 r.) w artykule *Jak to z tym „wyzwalaniem” było*, potwierdza lokalizację PUBP w przy ul. Kościuszki: *„Przy ul. Kościuszki obecnie, a wówczas Józefa Stalina mieścił się Urząd Bezpieczeństwa, urząd aprowizacji, kwaterunku i kwatery gdzie mieszkali ruscy oficerowie, polscy pracownicy milicji, urzędu bezpieczeństwa oraz urzędnicy cywilni. To dlatego ta ulica ocalała całkowicie i bez żadnych strat”*.

Areszt Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Ławie składał się z 5 cel, które w 1947 r. mogły one pomieścić w warunkach „normalnych” 40 osób. Warunki dla aresztantów były bardzo surowe, na co zwracał uwagę nawet szef ławskiego PUBP, który stwierdził, że *„jest rzeczą niemożliwą-żeby aresztowani przez dłuższy czas-spali na gołych deskach bez żadnego przykrycia w zimnych i wilgotnych celach”*. W celach znajdowały się 23 łóżka z czego aż połowa nie miała desek, a spośród nich tylko 3 posiadały całkowicie zniszczone sienniki. Nie było też żadnego koca, a cele były zimne i wilgotne.

W dokumentacji wytworzonej przez bezpiekę pojawia się informacja o „nienormalnych” warunkach pracy funkcjonariuszy, którzy zajmują 3 małe pokoje. 2 oficerów operacyjnych pracowało w jednym pokoju, kolejny zajmował zastępca szefa KPMO ds. SB, w trzecim pracował oficer operacyjny z sekretarzem referatu. Ponadto sekretarz z polecenia Komendanta zajmował się także pocztą specjalną co powodowało, że sekretariat był odwiedzany przez osoby cywilne przychodzące z różnych instytucji po odbiór poczty. Ciągły ruch sprawiał, że oficer operacyjny nie mógł swobodnie rozłożyć dokumentacji. Zastępca Komendanta MO ds. SB w Ławie stwierdził, że zaistniała sytuacja była spowodowana małą ilością pomieszczeń w budynku w którym mieściła się siedziba KP MO.

2/3

#MOJA NIEPODLEGŁA.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ
Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu
Oddział w Gdańsku

W związku z powyższym ze przeniesienie funkcjonariuszy z budynku przy ul. Kościuszki 9 (dawna siedziba PUBP, PUdsBP) do gmachu KPMO w Iławie nastąpiło całkiem niedawno i zapewne było związane z reorganizacją struktur aparatu bezpieczeństwa, co powodowało wspomniane wyżej trudności lokalowe.

W związku z powyższym proponujemy korektę treści inskrypcji, która ma zostać umieszczona na tablicy przytwierdzonej do obelisku w postaci:

BY PAMIĘĆ OD ŚMIERCI UCHRONIĆ

W HOŁDZIE OFIAROM KOMUNISTYCZNEGO TERRORU

WIĘZIONYM, TORTUROWANYM I MORDOWANYM

PRZEZ FUNKCJONARIUSZY POWIATOWEGO URZĘDU BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO W IŁAWIE

KTÓREGO SIEDZIBA ZNAJDOWAŁA SIĘ W TYM BUDYNKU

W LATACH 1945-1956

CZEŚĆ ICH PAMIĘCI

IŁAWA, 2021 R.

W związku z sugestią Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa w Warszawie warto także rozważyć możliwość umieszczenia w pobliżu upamiętnienia tablicy informacyjnej.

Z. Lisiecka
Naczelnik
Oddziałowego Biura Upamiętniania
Walk i Męczeństwa
w Gdańsku
Katrzyna Lisiecka

Otrzymują:

1. Adresat
2. a/a

Sporz. /Wyk.

Mateusz Dąbrowski
specjalista OBUWiM IPN w Gdańsku
tel. +48 58 511 92 88

3/3

#MOJA NIEPODLEGŁA.

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ - KOMISJA ŚCIGANIA ZBRODNI PRZECIWKO NARODOWI POLSKIEMU
ODDZIAŁ W GDAŃSKU
al. Grunwaldzka 216, 80-266 Gdańsk
tel. 058/660 67 00, fax 660 67 01, e-mail: oddzial.gdansk@ipn.gov.pl
www.ipn.gov.pl

UZASADNIENIE

Radny Rady Miejskiej w Iławie – Tomasz Sławiński 10 lutego 2021 r. złożył wniosek skierowany do Burmistrza Miasta Iławy o zgodę na ustawienie głazu z pamiątkową tablicą przed budynkiem przy ul. Kościuszki 9, w którym znajdowała się siedziba Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego, gdzie więziono, torturowano i mordowano orędowników wolnej Polski, co zostało potwierdzone w dokumencie sporządzonym przez Instytut Pamięci Narodowej w Gdańsku, który stanowi załącznik nr 2 do uchwały. Treść inskrypcji, która ma zostać umieszczona na tablicy przytwierdzonej do obelisku zaproponowana została w treści ww. pisma Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku.

W powyższej sprawie konieczne jest podjęcie uchwały Rady Miejskiej w Iławie, o czym stanowi art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.). Jak wynika z utrwalonej już linii orzeczniczej sądów administracyjnych gładz z tablicą pamiątkową stanowi pomnik, o którym mowa w cytowanym wyżej przepisie. Jak stwierdza wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 17.03.2015 r., o sygn. II SA/Łd 1160/14 „*Prawo budowlane nie zawiera własnej, legalnej definicji pomnika. W pojęciu potocznym pomnikiem jest dzieło rzeźbiarskie lub rzeźbiarsko-architektoniczne, posąg, kamień pamiątkowy, tablica, obelisk itp., wzniesione dla upamiętnienia osoby lub zdarzenia. Wyliczenie rodzajów budowli jest jedynie przykładowe*”. Ponadto, w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie z 7.12.2006 r., II SA/OI 602/06 dodano: „*Podzielić wypada stanowisko przyjęte przez organy nadzoru budowlanego, iż przez pomnik należy rozumieć dzieło rzeźbiarskie lub rzeźbiarsko-architektoniczne wzniesione dla upamiętnienia danej osoby lub zdarzenia historycznego, którego forma może być różna w tym może to być np. obelisk lub gładz naturalny. Oczywistym jest, iż sam gładz naturalny nie spełnia jeszcze kryteriów ustawowych do nadania mu miana budowli. Niemniej jednak należy pamiętać, iż w sprawie gładz ów otrzymał nadany przez człowieka (przynajmniej w części) kształt. Na gładz naniesiono dedykację poświęconą pamięci konkretnej osobie. Sam kamień nie jest więc jedynie dziełem natury (co podnoszono w odwołaniu), ale otrzymał określone przeznaczenie nadane ręką człowieka. Nie ulega też wątpliwości, iż upamiętnia konkretną osobę będącą postacią historyczną. Gładz osadzony został na betonowym cokole trwale związanym z gruntem i wraz z tym cokołem stanowi pewną funkcjonalną całość. Do wykonania takiego obiektu była wymagana - przynajmniej w ograniczonym zakresie - wiedza z zakresu budownictwa, skoro na betonowym cokole został na trwałe ustawiony ciężki gładz. Powyższe rozważania wskazują, iż mamy do czynienia z pomnikiem w rozumieniu języka potocznego oraz ustawy - Prawo budowlane, który jednocześnie uznać należy zgodnie z definicją legalną zawartą w tej ustawie za budowlę*”.

Z przedstawionej dokumentacji sprawy wynika, że pomimo tego, iż gładz nie będzie miał cokołu to nie ulega wątpliwości, że zostanie specjalnie dostarczony do celu przymocowania tablicy pamiątkowej (nie znajdował się tam wcześniej) i w tym też celu nastąpi jego obróbka. W rozstrzyganej sprawie mamy zatem do czynienia z wnoszeniem pomnika. Powyższy pogląd podzielił Wojewoda Warmińsko-Mazurski w rozstrzygnięciu nadzorczym nr PN.4131.233.2019 stwierdzając, że w art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.) pojęcie „wzniesienie” jest tożsame słotwórczo z rozumieniem słowa „budowanie”, ze słowem „budowla” oraz zakresem definicji pojęcia „budowli”, zamieszczonej w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.).

W przedmiotowej sprawie koniecznym było zgłoszenie robót budowlanych przez Burmistrza Miasta Iławy do Starostwa Powiatowego w Iławie. Starostwo Powiatowe w Iławie wydało zaświadczenie z dnia 5 marca 2021 r., w którym stwierdziło, że w dniu 23 lutego 2021 r. do Starostwa wpłynęło zgłoszenie ustawienia głazu z tablicą pamiątkową przed budynkiem przy ul. Kościuszki na dz. Nr 28/13, obr. 10 Iława w Iławie. W związku ze zgłoszeniem ww. robót budowlanych Starostwo Powiatowe w Iławie nie wniosło sprzeciwu.

W związku z tym, że osoby prywatne wykazały zainteresowanie oraz chęć sfinansowania pomnika w formie obelisku z tablicą upamiętniającą ofiary komunistycznego terroru, nie ma konieczności, ponoszenia na ten cel wydatków z budżetu Miasta Iławy.

Mając na uwadze powyższe podjęcie przedmiotowej uchwały jest konieczne do wyrażenia zgody przez Radę Miejską w Iławie na to przedsięwzięcie na mocy art. 18 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.)

DOKUMENT PODPISANY ELEKTRONICZNIE

Dane podpisywanego dokumentu

Typ dokumentu	Uchwała
Numer dokumentu	XXXII/354/21
Data dokumentu	2021-04-26
Organ wydający	Rada Miejska w Iławie
Przedmiot regulacji	w sprawie ustawienia przy ul. Kościuszki 9 w Iławie obelisku z tablicą upamiętniającą ofiary komunistycznego terroru
Identyfikator dokumentu	6623E9CD-F4D4-4CEC-AC71-4BB07EA82138

Informacje o złożonych podpisach elektronicznych

Podpis:	
Sygnatura	Signature-428469790
Numer seryjny	25F060F5550E50FDB7160EE040516E269405B1E7
Osoba podpisująca	Michał Młotek
Kraj	PL
Data złożenia podpisu	26.04.2021 13:08:00
Zakres podpisu	Cały dokument
Wystawca certyfikatu	VATPL-5260300517 COPE SZAFIR - Kwalifikowany Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. PL